

OPMANDSKENDELSE

i

faglig voldgift (2011.0101)

Dansk Metal

(advokat Stefan Agger)

mod

DI

for

Arriva Skandinavien A/S

(advokat Jacob Gården Larsen)

Afsagt den 8. december 2011

Twisten

Sagen angår, om Arriva Skandinavien A/S er forpligtet til at regulere de ansatte mekanikers samlede timeløn med stigningen i overenskomstens timelønssats.

Påstande mv.

Klager, Dansk Metal, har påstået indklagede tilpligtet af efterbetale 1,10 kr. pr. præsteret arbejdstime i perioden fra den 1. marts 2010 til den 28. februar 2011 for ansatte hos indklagede, der er omfattet af overenskomsten.

Efterbetalingsbeløbet påstås tillagt procesrente fra de enkelte ydelsers forfaldstidspunkt til betaling sker.

Indklagede, DI for Arriva Skandinavien A/S, har påstået frifindelse.

Subsidiært påstås, at efterbetaling alen skal foretages for virksomhedens SM-værksteder samt CDK-værkstederne i Arriva Øst.

Parterne er enige om, at der ikke under denne faglige voldgift skal tages stilling til, om parternes overenskomst er en mindstebetalingsoverenskomst eller en normallønsoverenskomst.

Sagens behandling

Sagen forhandlede den 26. oktober 2011.

Voldgiftsretten bestod af Erik B. Wiberg og Kjeld Husted, begge udpeget af klager, og Hans Henrik Mortensen og Christoffer Thomas Skov, begge udpeget af indklagede, samt – som opmand – højesteretsdommer Jytte Scharling.

Der blev under forhandlingen afgivet forklaring af fællestillidsrepræsentant Finn Andersen og personalechef Henning Nullemann.

Efter bevisførelse og procedure voterede voldgiftsretten. Der kunne ikke opnås flertal for en afgørelse blandt de af parterne udpegede medlemmer. Afgørelsen træffes derfor af opmanden.

Sagens oplysninger

Overenskomstgrundlaget

Den mellem parterne gældende overenskomst er Overenskomst 2010-2012 mellem DI Overenskomst I for Arbejdsgiverforeningen for Kollektiv Trafik m.fl. og Dansk Metal.

Overenskomsten indeholder i § 4 med overskriften ”timelønninger” bl.a. følgende bestemmelser:

”Stk. 1

Den normale timeløn andrager:

pr. 1. marts 2010 kr. 106,70

pr. 1. marts 2011 kr. 108,45

...

Stk. 4

Til den i stk. 1 anførte timeløn ydes et tillæg, der aftales lokalt mellem virksomheden og medarbejderen. Tillægget fastsættes under hensyn til den pågældendes kvalifikationer, anciennitet samt efter arbejdets karakter.”

Lokallønsforhandlingerne

I henhold til overenskomsten blev der årligt afholdt lokallønsforhandlinger mellem Dansk Metal og Arriva.

Der er fremlagt lokallønsaftaler pr. 1. marts 2004, pr. 1. april 2005, pr. 1. april 2006, pr. 1. marts 2007, pr. 1. marts 2008 og pr. 1. april 2009 mellem Dansk Metal ved tillidsrepræsentanterne for mekanikerne og Arriva Øst.

Lokallønsaftalen pr. 1. marts 2004 indeholder bl.a. følgende bestemmelse:

”Der udløses en generel lønstigning til alle mekanikere jf. overenskomsten på 2.25 kr. i timen, som er indeholdt i nedennævnte samlede lønstigninger.”

De øvrige lokallønsaftaler indeholder tilsvarende bestemmelser. I de aftaler, der er gældende fra en 1. april, er det i bestemmelse tilføjet:” Den samlede lønstigning er aftalt gældende fra den 1. april”.

Der er endvidere fremlagt aftale om lokal forhandling af løn pr. 1. marts 2009 for Arriva Vest. I Arriva Vest blev der aftalt en lønstigning med differentiering mellem mekanikere fra de tidligere selskaber SBM og CDK. Det hedder i aftalen bl.a.:

”Den generelle overenskomstmæssige lønstigning, jf. § 4 er indlagt i den aftalte lønstigning.

Der udløses en generel lønstigning til alle mekanikere, jf. overenskomsten på kr. 2,50 i timen. Denne stigning er indlagt i den samlede lønstigning nedenfor. Den samlede lønstigning er aftalt gældende fra 1. marts 2009.

Der udløses en samlet lønstigning på kr. 8,29 pr. time for mekanikerne på de gamle CDK-værksteder og en samlet lønstigning på kr.7,00 for mekanikerne på de gamle SBM-værksteder. Den her nævnte forskel udlignes ved de kommende forhandlinger pr. 1. marts 2010.”

I 2009 besluttede Arriva at nedlægge en række værksteder og samle værkstedsfunktionerne i et centralværkssted i Holbæk. I forbindelse hermed indgik mekanikerne og Arriva "Aftale i forbindelse med etablering af centralværksted i Holbæk". Det hedder i aftalen bl.a.:

"Pr. 15. juli 2009 (med effektivering snarest muligt herefter) etableres centralværksted på adressen Tækkemandsvej 1, 4300 Holbæk. På denne adresse samles de nuværende centralværksteder i Gladsaxe, Maribo og Amager. ...

Der er mellem Dansk Metal v/fællesrepræsentanten for mekanikerne og Arriva (SBM og CDK) indgået flg. aftale i anledning af etablering af centralværksted i Holbæk (SBM):

Alle medarbejdere på centralværkstedet ansættes fra startdatoen i Holbæk under SBM Aps uanset nuværende selskab.

Den aftalte aflønning for mekanikere på Sjælland uden for hovedstadsområdet er gældende. Denne betaling udgør pr. 1. april 2009 kr. 186,00 pr. time svarende til kr. 29.822,00 pr. måned.

Medarbejdere, der flyttes fra hovedstadsområdet til centralværkstedet oppebærer forskellen mellem nuværende løn og ovennævnte løn, som et personligt tillæg, der aftrappes i forbindelse med kommende lønstigninger.

Der aftrappes ikke i de overenskomstmæssige aftalte minimumsstigninger

..."

Ved lokallønsforhandlingerne i 2010 opstod der uenighed mellem parterne om forståelsen af overenskomsten. Det hedder i referat fra lokalforhandling af løn pr. 1. marts 2010 bl.a.:

"Ledelsen mener, som udgangspunkt ikke der er plads til lønstigninger, men tilbød en stigning på 1.10 kr. i timen, svarende til den overenskomstmæssige stigning i minimallønnen. Dog med den aftalte modregning fra 2009. Tillidsrepræsentanterne mente at stigningen i minimallønnen er obligatorisk, uanset hvilken løn man i forvejen har forhandlet sig frem til. Ledelsen mener at enhver stigning skal forhandles og at der som udgangspunkt ikke eksisterer noget krav på en stigning.

Forhandlingsmødet afsluttedes uden enighed om lønforhandlingen."

Forklaringer

Finn Andersen har forklaret bl.a., at han siden 1993 har været fellestillidsmand for mekanikerne i Arriva Øst. Han har været ansat ved busdriften i 36 år og har været tillidsmand siden først i 1980-erne. Han blev oprindeligt ansat i HT. Mekanikerne var dengang offentligt ansatte, og der var ikke lokale lønforhandlinger. Busdriften blev udliciteret sidst i 1990-erne. Den første lønforhandling under den private overenskomst var 1999-2000, hvor der blev aftalt et overgangsprotokollat. Den første rigtige lokallønsforhandling fandt sted i 2000-2001.

Han mødtes herefter hvert år i marts/april med repræsentanter for virksomheden for at drøfte løn og andre forhold, der kunne forbedres. Fra virksomheden deltog personalechef Henning Nellesmann og skiftende direktører. Det har aldrig før 2010 været til diskussion, at den generelle lønstigning i henhold til overenskomsten skulle lægges oven i den eksisterende timeløn. Såfremt man ikke nåede at blive færdige med lokallønsforhandlingerne til en 1. marts spurgte Nellesmann, om de ville have overenskomststigningen pr. den 1. marts udbetalt. Mekanikerne ville imidlertid helst have hele lønstigningen på én gang.

Ved lokallønsforhandlingen i 2010 var virksomheden repræsenteret af en ny forhandler, Peter Junge, der var direktør for Arriva Vest. Under forhandlingerne blev det pludseligt sagt til dem, at de ikke var berettiget til den generelle stigning på 1,10 kr. Det stejlede de over, idet de aldrig tidligere havde hørt dette.

Om aftalen i forbindelse med etableringen i 2009 af centralværkstedet i Holbæk har Finn Andersen forklaret, at mekanikerne uden for København dengang havde 10 kr. mindre i timen end mekanikerne i København. I forbindelse med, at mekanikerne fra værkstedet på Amager skulle flytte til Holbæk-værkstedet, blev det aftalt, at de ikke skulle gå ned i løn. De fik derfor et personligt tillæg, der skulle reguleres ned stille og roligt i forbindelse med fremtidige lønstigninger. Det var et led i aftalen, at der ikke skulle reguleres, hvis de kun fik minimumstigningen i henhold til den generelle overenskomst. Aftalen blev formuleret af Nellesmann.

Henning Nellesmann har forklaret bl.a., at han er personalechef i Arriva. Han har været ansat ved busdriften i 43 år. Han blev oprindeligt ansat ved Københavns Sporveje, der senere blev til det offentligt ejede Bus Danmark, og herefter til et aktieselskab ejet af fem kommuner. Dette aktieselskab blev efterfølgende solgt til Arriva. Busdriften havde været under det offentlige arbejdsområde indtil 1999. Indtil da blev lønnen fastsat efter aftale mellem Dansk Metal og Amtsrådsforeningen. Lønnen var fastsat som skalaløntrin, der blev forhandlet centralt, og der var ingen lokallønsforhandling. Ved overgangsprotokolat blev det aftalt, at parterne skulle overgå til den private overenskomst pr. 1. marts 2001. Fra 2001 har der herefter været ført årlige lønforhandlinger, som der er pligt til efter overenskomsten. Det var usædvanligt for dem, da de kom fra en normallønsordning. Virksomheden blev rådgivet af arbejdsgiverorganisationen, dengang AHTS, der oplyste, at der var tale om en minimallønsoverenskomst med indbygget pligt til at forhandle tillæg til minimallønnen. AHTS anbefalede, at de i lokallønsaftalerne udtrykkeligt skrev, at lønnen omfattede krav efter både § 4, stk. 1, og § 4, stk. 4, for at undgå, at medarbejderne efterfølgende skulle kræve de generelle lønstigninger i henhold til overenskomsten.

Virksomheden afsatte et årligt budget i forbindelse med lokallønsforhandlingerne. Før forhandlingerne i 2010 havde de ikke budgetteret med stigninger, der lå under de generelle lønstigninger. Hvis forhandlingerne trak ud i løbet af foråret, spurgte han som regel, om mekanikerne ville have minimallønssstigningen udbetalt fra den 1. marts. Han har skrevet referaterne af lokallønsforhandlingerne. Han mener ikke, at det under forhandlingerne blev drøftet, om mekanikerne havde krav på at få de generelle lønstigninger i overenskomsten. I ansættelses-

beviserne er lønnen kun angivet som månedsløn og timeløn. Der er således ikke anført noget om personlige tillæg.

Overenskomsten 2007-2010 var meget dyr for Arriva, der er et stort normallønsområde, idet buschaufførerne er normallønnede. Direktionen besluttede i efteråret 2009, at der skulle indføres løn- og ansættelsesstop, hvor det var muligt. 2010 lokallønsforhandlingerne skulle derfor gennemføres så vidt muligt uden lønstigninger. Fra virksomhedens side deltog han og direktør Peter Junge, der deltog for første gang.

Han deltog i forhandlingerne om aftalen i forbindelse med etableringen af centralværkstedet i Holbæk. Han har været inde over teksten i aftalen. Det var et led i aftalen, at hvis der kun blev givet mindstelønssstigningen, skulle der ikke reduceres i timelønnen ved modregning.

Parternes argumentation

Klager har til støtte for sin påstand om, at de ansatte har krav på at få en lønstigning mindst svarende til den overenskomstmæssige regulering af timelønnen, navnlig anført, at parterne i lokallønsaftalerne har handlet ud fra en fælles forståelse af overenskomsten. Overenskomstens karakter er derfor af mindre betydning, men det gøres gældende, at der ikke er tale om en mindstelønsoverenskomst. Overenskomstens § 4 indeholder således formuleringen ”Den normale timeløn”.

Forpligtelsen for Arriva Skandinavien A/S følger af parternes kutyme, idet praksis, der er klar og entydig, er fulgt uden afvigelse mellem parterne i en længere periode. Dette er efter en naturlig forståelse af parternes lokale aftaler sket ud fra en følelse af retlig forpligtelse.

Indholdet af lokallønsreferaterne frem til 2010 taler således afgørende til støtte for, at det har været parternes fælles forståelse, at arbejdstagerne havde krav på at få udbetalt den generelle lønstigning. Der var således ingen grund til at dække sig ind med bemærkningerne i referaterne om, at den generelle lønstigning var indeholdt i den samlede lønstigning, medmindre man var af den opfattelse, at medarbejderne havde krav på denne lønstigning.

Også bestemmelsen om modregning i aftalen om centralværkstedet i Holbæk er udtryk for denne fælles forståelse.

Det er en konsekvens af denne forståelse, at udjævningen mellem mekanikerne fra de tidligere CDK- og SBM-værksteder i Arriva Vest skal ske i den del af lønstigningerne, der måtte blive aftalt ud over minimumsstigningen, således som dette var tilfældet ved aftalen om centralværkstedet i Holbæk.

Indklagede har til støtte for frifindelsespåstanden navnlig anført, at overenskomsten må forstås i overensstemmelse med praksis vedrørende mindstebetalingsoverenskomster. Hele opbygningen af

overenskomsten er i overensstemmelse hermed. Overenskomstens § 4, stk. 4, er således en løfteparagraf og ikke udtryk for en normallønsaftale. Det er ikke usædvanligt, at der forhandles for en større gruppe ved lokallønsforhandlinger. Udgangspunktet er således, at der kan nul-reguleres, idet der ikke er krav om, at timelønnen reguleres op efter mindstebetalingssatserne. Mindstebetalingssatserne skal blot kunne rummes i den samlede timeløn.

Det bestrides, at der er ved lokallønsaftalerne er opstået en kutyme, hvorefter virksomheden er forpligtet til at regulere medarbejdernes samlede timeløn med mindstebetalingssatsen. Aftalerne om lokalløn er alene udtryk for, at medarbejderne har fået en højere lønregulering end de stigninger, der ligger på timelønnen. Der er kun tale om en kortere årrække, og en sådan regulering i gode år skaber ingen retlig forpligtelse. Man har ikke forhandlet en lønsats, men en lønstigning. Der har ikke været anledning til at tage forbehold i aftalerne om, at man var berettiget til at modregne den overenskomstmæssige stigning i den del af lønnen, der overstiger mindstebetalingen, da den aftalte timeløn altid har været højere end mindstebetalingen.

Aftalen om centralværkstedet i Holbæk er heller ikke udtryk for en kutyme, men blot resultatet af en konkret forhandling.

Til støtte for den subsidiære påstand gøres det gældende, at differencen på lønstigningen i 2009 for SBM- og CDK-værkstederne på kr. 1,29 pr. time blev aftalt udlignet ved forhandlingerne i 2010. Der er herved blevet kompenseret for lønstigningen på kr. 1,10. Der skal derfor, såfremt klager måtte få medhold i sin forståelse af parternes aftale, kun ske efterbetaling for mekanikerne ansat på SBM-værkstederne og CDK-værkstederne i Arriva Øst.

Opmandens begrundelse og konklusion

Ordlyden af bestemmelserne om timelønninger i § 4, stk.1 og stk. 4, i overenskomsten mellem DI Overenskomst I for bl.a. Arbejdsgiverforeningen for Kollektiv Trafik og Dansk Metal taler for, at arbejdsgiveren har adgang til modregne de overenskomstmæssigt aftalte stigninger i lønnen efter § 4, stk. 1, i den ved lokallønsforhandlingerne aftalte løn, såfremt denne overstiger mindstebetalingssatsen.

Efter bevisførelsen lægger jeg imidlertid til grund, at Arriva Skandinavien A/S og mekanikerne siden overenskomsten blev gældende mellem dem, og indtil tvisten opstod i 2010, har handlet ud fra en fælles forståelse af, at virksomheden var forpligtet til at regulere medarbejdernes samlede timeløn med stigningen i mindstebetalingssatsen. Jeg lægger herved vægt på, at lønfastsættelsen for mekanikerne, før overenskomsten på det private arbejdsmarked blev gældende for dem, var sket efter principperne på normallønsområdet, hvilket virksomhedens repræsentanter var bekendt med, samt på den udtrykkelige tilkendegivelse i lokallønsaftalerne om, at der ved overenskomsten udløses en generel lønstigning, der er indeholdt i den i aftalen anførte samlede lønstigning. At der har foreligget en sådan fælles forståelse støttes endvidere af bestemmelsen i aftalen om

centralværkstedet i Holbæk, hvorefter der ikke aftrappes i de ”overenskomstsmæssige aftalte minimumsstigninger” samt af, at virksomheden under lokalforhandlingerne tilbød at udbetale mindstebetalingsstigningen ved dennes ikrafttræden uden at afvente forhandlingernes afslutning.

Der er ikke i oplysningerne om lokallønsforhandlingerne i 2009 i Arriva Vest holdepunkter for at antage, at udligningsbestemmelsen skal forstås på anden måde end udligningsbestemmelsen ved aftalen om etableringen af centralværkstedet i Holbæk.

Under disse omstændigheder findes Arriva ikke uden videre ved forhandlingerne om lønregulering i 2010 at kunne kræve modregning gennemført. Som følge af det anførte tages Dansk Metals påstand til følge.

Thi bestemmes

Arriva Skandinavien A/S skal efterbetale kr. 1,10 pr. præsteret arbejdstime i perioden fra den 1. marts 2010 til den 28. februar 2011 for ansatte, der er omfattet af overenskomsten.

Efterbetalingsbeløbene skal forrentes med procesrente fra de enkelte ydelsers forfaldstidspunkt

Hver part skal bære egne omkostninger ved sagens behandling og halvdelen af udgiften til opmanden.

København, den 8. december 2011

Jytte Scharling